

FILE DIN ISTORICUL LOGISTICII MILITARE ROMÂNEȘTI: DE LA UNIREA PRINCIPATELOR LA RĂZBOIUL DE REÎNTREGIRE A NEAMULUI

FILES FROM THE ROMANIAN MILITARY LOGISTICS SINCE THE UNIFICATION OF PRINCIPATE TO THE REJOINING WAR

General de brigadă (r) prof. univ. dr. Mircea UDRESCU*

Indiferent sub ce denumire a fost percepută, asigurarea materială, financiară și medicală a armatei a constituit o preocupare permanentă a conducerii oștirii. Sistemul depozitelor de teritoriu și cele de unitate, sistemul structurilor de transport, sistemul medical și cel financiar s-au adaptat continuu situațiilor economice ale țării, precum și situațiilor operative, în toată această perioadă. Sistemul logistic conceput pe baza etapelor și-a demonstrat viabilitatea mai ales în acțiunile armatei pentru repunerea ordinii în Transilvania, precum și pentru înfrângerea forțelor agresoare, până la Budapesta. De la Războiul de Independență și până la sfârșitul Războiului de Reîntregire, din punct de vedere logistic, unitățile s-au întărit cu diverse ateliere și capacități de producție, menite să asigure repararea echipamentului și celorlalte elemente de dotare, în condiții cât mai economicoase. Un învățământ, asupra căruia ar trebui să mediteze și organele superioare de conducere actuale ale armatei, este legat de organizarea hrănirii efectivelor. Ideea de autogospodărire, de reducere a cheltuielilor cu hrănirea a condus, acum mai bine de o sută de ani în urmă, la menținerea și dezvoltarea manutanțelor de garnizoană, precum și la cultivarea de legume și zarzavaturi prin responsabilizarea regimentelor. Externalizarea forțată a hrănirii la nivelul tuturor unităților și renunțarea tot forțată la utilizarea rațională a capacităților proprii de a produce pentru îmbunătățirea hrănirii pot reprezenta decizii insuficient fundamentate economic. Alocațiile bugetare diminuate, crizele economice prelungite și prețurile instabile sunt variabile ce ne pot forța să revenim la sisteme logistice la care, apreciem, s-a renunțat cu ușurință.

Cuvinte cheie: logistică; servicii; administrație; depozit; normă; alocație; mijloace de transport; hrană; muniții.

* Membru corespondent al AOȘR, Secția de științe militare; Universitatea Artifex, București; tel.: 0722 626 244

Whatever the name under which it was collected, providing material, financial and medical army was a permanent army leadership. The deposits of unit area and system transportation structures, medical and financial system were continuously adapted country's economic situation and the operational situation, during this period. Logistic system built on stages demonstrated the viability especially military action to restore order in Transylvania, and defeat the aggressor forces, to Budapest. The War of Independence to the end of the War of reunification, in terms of logistics units were strengthened with various workshops and capacity, to ensure repair of equipment and other items of equipment in the most economical conditions. An education which should meditate on senior management and current Army organization is related to feeding livestock. Idea-care, reducing feeding costs led, more than a hundred years ago, the maintenance and development manutanțelor the garrison, and the cultivation of vegetables by empowering regiments. Outsourcing forced feeding in all units and forced renunciation of all rational utilization of their capacities to produce to improve feeding may represent poorly substantiated economic decisions. Reduced budgetary allocations, prolonged economic crises and unstable prices are variables that can force us to return to logistics systems that we appreciate, to give up easily.

Keywords: logistics; services; administration; storage; time; allowance; transportation; food and ammunition.

În actualitate, noțiunea care exprimă cel mai veridic ansamblul nevoilor materiale ale organismului militar este logistica. Deși pentru perioada de referință de mai sus, sintagma „serviciile armatei” acoperea asemenea nevoi, în continuare, vom dezvolta unele aspecte din evoluția reglementărilor și structurilor de asigurare materială ale vremii prin utilizarea termenului de logistică, deoarece îl considerăm a fi mult mai sugestiv.

Indubitabil, logistica unei armate este strâns legată de dezvoltarea economico-socială generală a țării și de opțiunile politice de bază în legătură cu puterea armată. Din această perspectivă, reformele legate de numele lui Cuza au avut urmări benefice asupra societății românești în ansamblu. Producția industrială, în scurt timp, s-a dublat. Șoselele, telegraful, căile ferate au cunoscut o puternică dezvoltare. De la 1869, când s-a dat în funcțiune prima linie ferată ce lega capitala țării, Bucureștiul, de Giurgiu, până în 1877, rețeaua de căi ferate număra deja 300 de kilometri. Industria, agricultura, comerțul etc. au întărit finanțele țării. Totodată, România a început să se afirme ca un actor principal al vieții economice europene.

Pe această bază, s-au creat condiții favorabile pentru „modernizarea armatei, stimulându-se idealul tuturor pentru ridicarea oștirii la nivelul armatelor celor mai bune din Europa”.¹

Procesul de realizare a armatei naționale, cerut actul politic al Unirii, s-a conturat prin Decretul nr. 202 din 9 octombrie 1862, când s-a trecut la noua organizare a Ministerului de Război, prin contopirea celor două instituții similare din cele două provincii românești, proces consolidat prin Legea pentru organizarea armatei, din 1868. În baza acestei legi, puterea armată din România avea în structură: armata permanentă, miliția activă – alcătuită din trupe de dorobanți și de grăniceri, garda orașenească – ce urma a se constitui în fiecare din așezările urbane, miliția neactivă, gloatele – ca structuri organizate la sate, toate aceste elemente de putere armată fiind încorporate în patru divizii teritoriale militare, cu sedii la București, Iași, Craiova și Galați.

Pe linia bunelor relații prietenești, dezvoltate între Cuza și Napoleon al III-lea, în noua Românie a sosit o misiune militară franceză, constituită din ofițeri aparținând diferitelor arme, din care au făcut parte și doi specialiști în probleme de servicii: subintendentul (colonel) Gustave Le Cler și adjunctul clasa I (maior) Serville. Cei doi și-au adus o contribuție majoră la organizarea intendenței militare românești moderne, precum și la instituirea corpului ofițerilor de administrație.² La scurtă vreme, într-o scrisoare, datată 1 octombrie 1865, adresată împăratului francez, domnitorul Alexandru Ioan Cuza arăta: „Acolo unde abia am găsit 3 000 de oameni (în ianuarie 1859), recrutați exclusiv din clasa țărănească, rău înarmați, rău echipați, neascultând decât de comenzile rusești sau austriece, astăzi am 12 000 de grăniceri, 8 000 de jandarmi pedestri sau călări și o armată regulată de 20 000 de oameni, recrutată din toate clasele societății, bine înarmată, bine echipată, susceptibilă de a fi sporită, prin rezervele noastre, la triplul efectivului ei normal. Aceste creații considerabile au impus pentru moment țării mari sacrificii, pe care sprijinul patriotic la locuitorilor ne-a permis să le suportăm fără a supraîncărca prea mult bugetul statului”.³

¹ Generalul Herht A., Câteva pagini din istoricul armatei noastre (Amintirile unui veteran din timpul serviciului), București, 1902, p.58

² Cf. Traian Dafinescu, Ioan Boață, Serviciile armatei române, Editura Militară, București, 1989, p.91

³ Colectiv, Românii la 1859. Unirea principatelor române în conștiința europeană, Documente externe, vol. 1, Editura Militară, București, 1987, p. 605

După realizarea unității de comandă a celor două armate provinciale, prin Decretul nr. 417 din 30 august 1860 s-a hotărât întrunirea administrațiilor militare într-o singură administrație, sub ordinele Ministerului de Război din București,⁴ iar după consultarea cu misiunea militară franceză, prin Înaltul ordin de zi nr. 29 din 1 februarie 1861, s-au pus bazele intendenței române, având ca principale atribuții „...a controla efectivele, a ordonanța soldele, a îngriji de subzistențe, locuințe, tabere, îmbrăcăminte și spitaluri”.⁵ Scopul major al înființării corpului de intendenți era controlul și buna gestionare a patrimoniului armatei, așa cum rezultă chiar din conținutul ordinului de înființare, astfel: „...Văzând necesitatea d'a organiza un corp însărcinat de a esersa asupra tuturor serviciilor administrative ale armatei, controlul și supravegherea sub autoritate ...voind mai cu seamă a asigura economia în cheltuieli, buna întrebuințare a fondurilor și bunul trai al soldatului... Funcționarii intendenței militare fac parte din Statul Major General...Pentru execuția serviciului special cu care sunt însărcinați, funcționarii intendenți nu depind decât de intendentul primar sau de subintendentul militar ce-i ține locul ...Sunt independenți de autoritatea militară și nu pot fi pedepsiți decât de intendentul militar sau de Ministrul de Resbel... când armata este pe picior de resbel, intendenții militari și adjuncții sunt subordonați generalilor primari pentru tot ce privește execuția serviciilor administrative...”⁶⁷

În 1870, în urma numeroaselor restructurări cunoscute de armata română, intendența era organizată pe două direcții: direcția administrativă și direcția contabilității, așa cum rezultă din cele prezentate în Figura nr. 1.

⁴ Cf. Mr. I. Popovici, Organizarea armatei române, Roman, 1900, p. 163-164

⁵ Lt. Col. C. Fărcășanu, Istoricul serviciului intendenței și al administrațiunii (1857-1906), București, 1906, p.5

⁶ Din Ioniță Botoș, Matei A. Obogeanu, Intendența armatei române de-a lungul timpurilor, Editura Secția tehnico-economică a presei și tipăriturilor a Ministerului Apărării Naționale, București, 1992, p.244

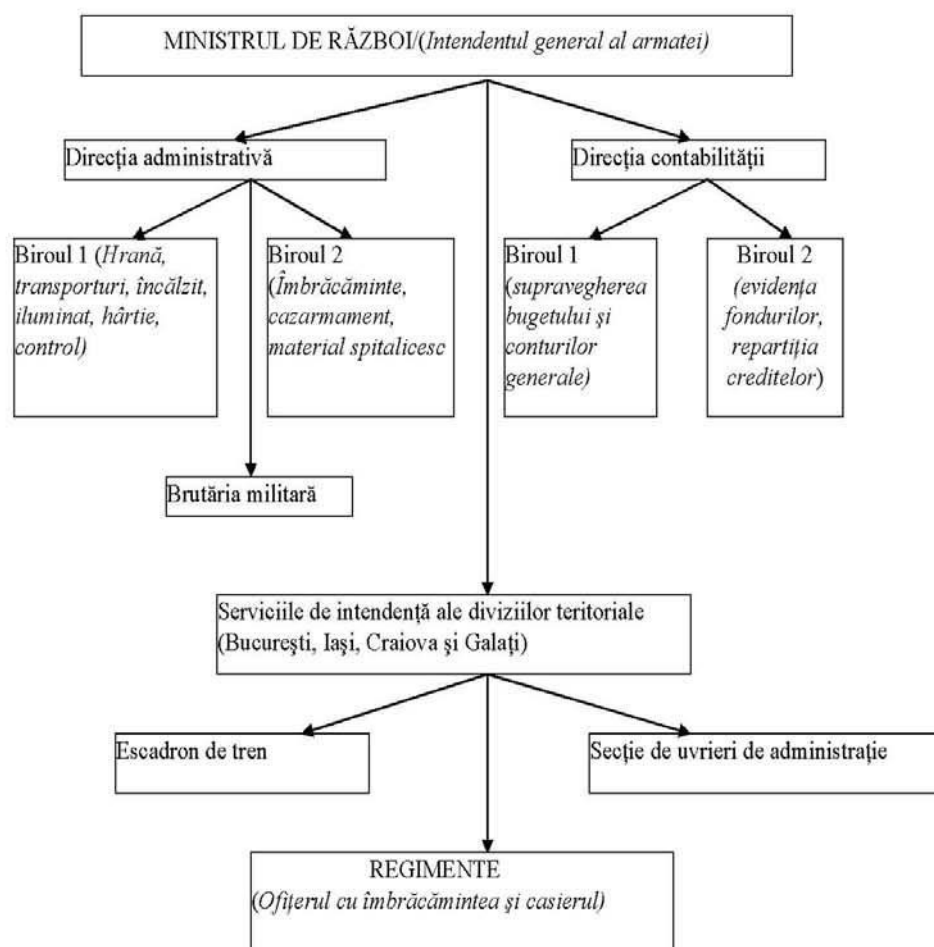

Figura nr. 1. Organizarea intendenței în 1970⁸

⁸ Cf. Traian Dafinescu, Ioan Boață, op. cit., p.97

Cu o asemenea organizare, intendența armatei române avea drept misiune asigurarea efectivelor cu tot ceea ce le era necesar pentru instruire și luptă, acoperind întreaga paletă de responsabilități ce revin în actualitate logisticii. Pentru transportul materialelor legate de ducerea acțiunilor militare, încă de la 1860 au luat ființă, în cele două principate, câte „o companie de tren” care, prin Ordinul de zi pe oaste din 2 mai 1863, s-au contopit într-o singură structură de transport, cu denumirea de „trenul echipajelor”, cu misiunea de a transporta „în marș, la manevre și în luptă munițiile și alte materiale necesare întreținerii trupelor”. La rândul său, trenul echipajelor, prin Legea organizării armatei din 1868, s-a fragmentat în patru escadroane de tren, câte unul pentru fiecare divizie teritorială, fiecare având în componere „...un medic de batalion, un veterinar de divizie, 222 de subofițeri și trupă și 308 cai”⁹

În 1861, în clădirile bisericii Mihai Vodă din București, au luat ființă primele ateliere militare, încadrate cu lucrători proveniți din militari recruți, în meseriile croitorie, cizmărie, curelărie, fierărie, lemnărie, tâmplărie, lăcătușărie, alămărie, strungărie, rotărie și zidărie, formând baza „companiei uvrierilor de administrație”. Din anul 1868, compania uvrierilor de administrație s-a divizat în patru companii similare, câte una pentru fiecare divizie teritorială. Pe lângă secția de uvrieri din București a luat ființă o magazie centrală, care păstra o rezervă de echipament pentru aproximativ 4 000 de oameni, pe a cărei structură s-a dispus înființarea depozitului central de echipament, în anul 1875.¹⁰

Cheltuielile generale de întreținere a armatei și înzestrarea acesteia cu armament erau suportate cu fonduri de la bugetul de stat, provenite din împrumuturi garantate de stat, precum și din donații publice. Astfel, din sumele donate de populație, în 1861 „...s-au achiziționat din Franța 48 de tunuri și 40 000 de puști”.¹¹

În general, pentru reglementarea raporturilor dintre armată și societate, la 30 mai 1866 s-a votat legea rechizițiilor; acestea urmau să se facă organizat, prin grija unor comisii din primarul localității, subprefectul de plasă și un delegat al armatei, care puneau bunurile la dispoziția armatei, după o estimare prealabilă. La trecerea armatei în stare de război, Ministerul de Război era autorizat să se aprovizioneze prin rechiziții cu toate produsele necesare, conform legii.

În cursul Războiului de Independență, pentru unitățile și marile unități care au părăsit localitățile de dislocare la pace, s-a hotărât ca, la plecare, fiecare corp de

⁹ Cf. Lt. Col. Fărcășanu, op.cit., p.24

¹⁰ Informații din Colectiv, *Întreținerea oastei române de-a lungul tuturor timpurilor*, București, 1941, p. 153

¹¹ C. G. Giurescu, *Aleksandru Ioan Cuza*, Editura Militară, București, 1973, p.111

trupă să-și constituie 4 zile hrană de rezervă (2 zile la hrană la trăsurile de aprovizionare și 2 zile hrană adecvată la oameni). În loc de carne pentru consum s-au asigurat animale de sacrificat și în loc de făină s-au asigurat pesmeți sau galeți. Totodată, în spirit de prevedere, s-a constituit o rezervă de echipament pentru trupă și un fond de consum egal cu hrana trupei pe o lună.

Pe timpul marșurilor executate în vederea realizării dispozitivelor stabilite, aprovizionarea cu alimente s-a făcut prin distribuții din depozitele înființate în acest sens în mai toate localitățile mai importante ale Olteniei. Produsele care nu se găseau în depozitare se aprovizionau prin rechiziții de pe plan local, prin grija unor consilii de administrație de corp, organe colective de asigurare cu materiale a trupelor, în funcție de plafoanele financiare aprobate. La alimente, achizițiile trebuiau să se încadreze în suma de 50 de bani zilnic pentru fiecare militar, dar și într-un gramaj maximal la produsele de bază, de: 1050 g la pâine, 400 g la carne, 140 g la legume (cartofi, linte, fasole etc.).

Pentru transportul subzistențelor, echipamentului și celorlalte materiale s-au folosit preponderent escadroanele de tren proprii și acolo unde s-a simțit necesar, s-au dat aprobări pentru angajarea temporară de mijloace de transport cu plată. Transportul feroviar a fost utilizat numai pentru bolnavi, materiale spitalicești, artilerie și subunități cu misiuni deosebite.

Pe timpul acțiunilor militare, alături de achizițiile tradiționale, au căpătat o pondere mare în asigurarea trupelor cu cele necesare, rechizițiile. În baza legii din 22 aprilie 1877, privind rechizițiile, erau supuse rechizițiilor „...cartiruire la locuitori, clădirile, combustibilul, furajele, animalele, mijloacele de transport, armătura, medicamentele etc.”.¹² Plata bunurilor rechiziționate se făcea în baza unor prețuri anuale, stabilite de către comisii județene stabilite de către Ministerul de Război.

Din cauza marilor greutăți apărute în aprovizionarea trupelor cu subzistențe, la începutul lunii aprilie 1877, ministrul de război a dat un ordin prin care s-a hotărât crearea unui stoc de cel puțin 10 zile hrană, la produsele cu termen lung de conservare, iar de aprovizionarea trupelor cu subzistențe trebuia să se ocupe „ofițeri cu aprovizionarea”, câte unul de fiecare corp, cu ajutoarele necesare; acest ordin a constituit actul de naștere al serviciului de subzistențe în armata noastră.¹³

¹² Colectiv, Războiul pentru independență națională din 1877-1878, Documente militare, Editura Militară, București, 1978, pp. 139-140.

¹³ Pe larg, Independența României. Documente și presă internă, vol. I, Editura Academiei RSR, București, 1977, pp. 48-50

La sud de Dunăre, pentru asigurarea continuității aprovizionărilor, cu ajutorul trupelor de geniu, s-au construit cuptoare improvizate de făcut pâine, iar de-a lungul căilor de comunicații, s-au organizat adevărate centre de aprovizionare și reaprovizionare. În teatrul acțiunilor de luptă, armata a continuat să se aprovizioneze direct cu unele materiale prin sistemul achizițiilor și rechizițiilor, cu respectarea strictă a legilor omeniei, fiind interzise acțiunile de jaf. Astfel, generalul Cernat a cerut cu vehemență: „...în ceea ce privește ordinea și disciplina în marș, veți da ordine severe... astfel ca populațiunile să nu aibă a exprima nemulțumiri care ar atinge reputația armatei române, într-o țară care deși străină, ea este încă vecină și este de interesul României a nu lăsa suveniruri neplăcute.”¹⁴

Transporturile de aprovizionare s-au desfășurat în condiții extrem de grele. Au trebuit transportate mari cantități de materiale, la mari distanțe, folosindu-se cu precădere transportul animal. De la început, escadroanele de tren au fost blocate cu transportarea efectelor de comandament. Pentru a se transporta și cantitățile mari de muniții, alimente și materiale de geniu, s-a dispus să se folosească intens mijloacele de transport închiriate sau rechiziționate. Așa s-a ajuns la situația „...ca numărul total de mijloace de transport rechiziționate în timpul războiului s-a ridicat la 230 847 care de transport cu câte 2 cai sau 2 boi și 33 547 care cu câte 4 cai sau 4 boi, în total 264 394 care. Distanța parcursă de aceste mijloace în timpul războiului a totalizat 26 143 577 km.”¹⁵Situația grea a transporturilor a fost accentuată și din cauza drumurilor defundate, în condițiile unor anotimpuri cu precipitații abundente de ploi și zăpezi.

Consumul mare de muniții a condus la crearea de puncte mobile de aprovizionare cu muniții, formate din trăsuri pe două roți, care se deplasau odată cu fiecare batalion.

Pentru îngrijirea bolnavilor s-au creat ambulante ce au funcționat câte una pe lângă fiecare regiment, câte cinci pe lângă fiecare divizie, câte două la corpul de armată și una la Marele Cartier General. Pe câmpul de luptă, ostașii răniți sau bolnavi erau evacuați la secțiile ambulanței cu căruțele regimentelor, iar cei în stare gravă erau evacuați la spitalele zonale cu mijloacele de transport ale diviziilor.

Numărul mare de arme de foc, de mijloace de transport, volumul mare de echipamente și harnașamente au scos în evidență necesitatea funcționării unor

¹⁴ Al.Peneovici, *Recquizițiunile și ofrandele pentru trebuințele armatei române în războiul 1877-1878*, București, 1879, pp.66-67

¹⁵ Traian Dafinescu, Ioan Boată, *op. cit.*, p.138

ateliere de întreținere și reparații, care au început să-și facă apariția pe câmpul de luptă ca sistem de deservire a trupelor.

Ca atare, se poate concluziona faptul că, în Războiul de Independență s-au pus bazele multor structuri de logistică, impuse de nevoile războiului. Astfel, s-au creat stocurile permanente de hrană și furaje, eșalonate pe subunități, unități și mari unități. Totodată, au luat ființă depozitele teritoriale de aprovizionare, care, la acea vreme, au reprezentat adevărate baze logistice de aprovizionare. De asemenea, s-a simțit nevoia creării de stocuri suplimentare la muniții și materiale de geniu, atât la nivelul unităților, cât și la nivelul marilor unități. Introducerea normelor de hrană – cu plafoane valorice, dar și calorice – a stat la baza unei mai riguroase planificări a aprovizionărilor. Autoaprovizionarea și aprovizionarea pe plan local au constituit formele de bază ale aprovizionărilor. Cucerirea independenței pe câmpul de luptă a adus în actualitate stringența nevoilor logistice, logistica trupelor devenind o problemă de mare interes, atât pentru conducerea superioară a armatei, cât și pentru comenzile de mari unități și unități.

Efortul logistic pentru susținerea războiului a căpătat dimensiuni dramatice. Astfel, numai „Pentru hrănirea oamenilor și animalelor pe timpul războiului, țărâniea a contribuit cu 73 111 vite mari și mici, 37 420 kg pastramă și carne proaspătă, 136 876 hl de grâu și porumb, 1 326 182 kg făină și mălai, 707 411 kg pâine și pesmeți, 408 900 kg brânzeturi, 520 400 ocale fasole și legume uscate, 5 018 vedre băuturi, 196 644 hl orz, 9 881 hl ovăz, 21 055 230 kg fân și paie...Pentru transporturi în folosul trupelor s-au folosit 264 394 care, întrebuintate în echivalentul a 1 045 747 zile de căraușie, pe o distanță de 26 143 677 km.”¹⁶

Concluziile desprinse din desfășurarea campaniilor Războiului de Independență s-au concretizat în importante acte normative, care au urmărit îmbunătățirea organismului militar sub toate aspectele, inclusiv în plan logistic. În rândul acestor reglementări se disting prin importanță: Legea asupra comandamentelor armatei nr. 1677 din 8 iunie 1882, Legea asupra administrației armatei din 2 martie 1883, Regulamentul de administrație al corpurilor de trupă din 12 martie 1892, Legea asupra organizării armatei din 1908 și Legea pentru organizarea Ministerului de Război din 1912.

În anul 1912, serviciile armatei erau organizate pe patru niveluri importante, astfel: minister, corp de armată, divizie și corp de trupă (în principal, regimentul).În

¹⁶ Gh. Dobre, Contribuția economică a României la războiul de independență, în Progresul economic al României (1877-1977), București, 1977, pp. 75-90

acest context, secretariatul general al ministerului de Război dispunea de opt servicii generale: control, contabilitate și pensii, contencios, intendența stabilimentelor centrale, remontă, sanitar, intendență și armament. Atribuții ale acestor servicii se regăseau, în jos, pe toate nivelurile ierarhice ale armatei, fie că existau, fie că nu existau structuri organizatorice exprese. Spre exemplu, la corpul de trupă (regiment, similar) nu existau organe de intendență, dar conducerea activității administrative a acestora revenea comandanților și se exercita nemijlocit prin intermediul loctiitorului. Acesta avea în subordine un ofițer cu aprovizionarea subzistențelor, un serviciu de îmbrăcăminte și un casier. La batalioane, companii, baterii etc. conducerea gospodăririi administrative a trupelor era atribuit de baza al comandanților.

Prin eforturi deosebite, pe întregul teritoriu al țării s-au dezvoltat și, după caz, au apărut depozite centrale și depozite regionale cu armament, muniții, materiale de geniu, echipament, harnașament, alimente și furaje. Depozitele centrale erau concepute să conserve materiale pentru întreaga armată, iar cele regionale depozitau materiale corespunzător cerințelor corpurilor teritoriale. Totodată, s-au creat depozite mobile, pentru corpurile de armată teritoriale, și semidepozite mobile, pentru divizii.

Pentru asigurarea unei viziuni unitare asupra serviciilor, prin Decretul nr. 2489 din 15 iunie 1906 s-a dispus organizarea teritoriului pe timp de război prin serviciul etapelor: organizare, mod de dispunere, activități principale, responsabilități.

În baza acestui decret, teritoriul țării cuprindea trei zone, astfel: zona interioară, zona etapelor și zona operațiilor. Zona etapelor și zona operațiilor formau împreună zona armatelor de operații.

Zona interioară cuprindea teritoriul național aflat sub autoritatea militară directă a Ministerului de Război, zona de operații desemna teritoriul în care acționau direct corpurile de armată, iar porțiunea cuprinsă între aceste două zone forma zona etapelor.

În zona interioară se găseau elementele logistice de cea mai mare importanță, ca: depozitele centrale cu materiale (subzistențe, echipament, muniții, sanitare, veterinare, geniu etc.), unele depozite regionale, manutanța centrală și unele manutanțe regionale (de garnizoană), atelierile centrale și unele atelierile de garnizoană, precum și întreprinderile economice teritoriale.

Elementele de bază ale zonei etapelor erau: liniile de etapă, punctele de etapă și capetele de etapă. Liniile de etapă erau formate din comunicațiile orientate din interior spre front, pe care se deplasau trupele și pe care se stabileau punctele

de etapă – adică localitățile de pe traseul liniilor de etapă în care se organizau depozite, adăposturi, magazii, spitale etc. și unde se asigurau condiții de cazare și hrănire pentru subunitățile care mășăluiau. Capetele de etapă erau cele mai înaintate puncte de etapă aflate spre armate. Acestea realizau legătura dintre coloanele de subzistențe ale corpurilor de armată cu serviciile etapelor. Comandamentul general al etapelor era subordonat direct Ministerului de Război și avea în subordine următoarele servicii: intendență, artilerie, geniu, sanitar, căi ferate, tezaur, remontă, justiție, jandarmerie și, după caz, serviciul marinei.

Formațiunile de servicii ale etapelor erau formate din depozite și stabilimente teritoriale, depozite mobile, trenuri – magazii etc., care purtau denumirea localității de dislocare.

Coloanele de subzistențe ale corpurilor de armată făceau legătura între capetele de etapă cu centrele de reprovizionare, de unde se reprovizionau trenurile de reprovizionare regimentare.

La subunități, întreaga activitate de aprovizionare se realiza prin grija comandanților. La companii exista trenul de luptă format din trăsura de bucătărie, sacaua, trăsura de muniții, trăsura de alimente și trăsura de furaje, iar la batalion exista trăsura popotei și infirmeria.

La regimente, locțiitorul comandantului dispunea măsurile logistice prin: ofițerul cu aprovizionarea subzistențelor, ofițerul contabil, subofițerul pentru îmbrăcăminte, medicul uman și medicul veterinar. Trenul regimentului era compus din patru trăsuri (pentru hrana de rezervă, pentru aprovizionare cu alimente, pentru aprovizionarea cu furaje și cea pentru popotă), infirmeria umană și infirmeria veterinară.

La nivelul diviziilor existau coloana de subzistență, organizată pe două secții de câte 80 de trăsuri, la care se adăugau: cireada de vite (animale pentru asigurarea a două zile de carne pentru efectivul diviziei), divizionul de muniții și ambulanța divizionară.

La corpul de armată existau aceleași servicii ca la divizie, plus cel de armament și muniții. Ca formațiuni de servicii existau: divizionul coloană de subzistențe, compus din depozitul mobil de subzistențe, brutăria de campanie și convoiul de trăsuri, divizionul coloană muniții și spitalul de campanie¹⁷.

În preajma primului război mondial, sistemul logistic al armatei române a cunoscut modificări calitative importante. Astfel, teritoriul țării a fost împărțit în trei

¹⁷ Detalii în Traian Dafinescu, Ioan Boanță, op.cit. pp. 160-176

zone, gândite să asigure o bună aprovizionare a trupelor în bune condițiuni. Îmbinarea armonioasă a structurilor logistice ale trupelor cu cele ale etapelor favoriza o aprovizionare coerentă a efectivelor cu toate categoriile de materiale. Statul român a făcut eforturi susținute pentru a crea stocuri de armament, muniții, materiale de geniu, materiale sanitare etc. Din punct de vedere logistic, intrarea României în prima conflagrație mondială a lumii a fost condiționată de furnizarea către armata română de „...muniții și alte materiale de război într-un quantum de 300 tone pe zi, cauciucuri, cai, medicamente, articole de subzistențe și echipament,”¹⁸ dar țările care au garantat aceste ajutoare nu s-au ținut de cuvânt, punând întreaga oștire românească în situații critice. Pe acest fond, în România s-a trecut la raționalizarea consumurilor, îndeosebi la alimente, poporul român și armata sa făcând cu prisosință dovada că sunt în măsură să depășească privațiuni de neimaginat.

După terminarea Războiului de Reîntregire, efectivele militare au continuat să se hrănească pe bază de alocații financiare, care constau în anumite plafoane valorice, în cadrul cărora se puteau achiziționa alimentele necesare. Alocația respectivă era însă destul de redusă și foarte frecvent influențată de mari variații de preț. Ca atare, erau frecvente cazurile în care calitatea hranei nu era corespunzătoare.

Pentru îmbunătățirea hrănirii efectivelor, în baza unor studii făcute de organele de logistică ale vremii, s-au făcut demersurile necesare pentru ca Ministerul Domeniilor să pună la dispoziția armatei, începând cu anul 1924, a suprafeței de 1 300 hectare teren arabil, la prețul de 70 000 lei hectarul, pentru ca unitățile să-și realizeze, pe cât posibil, prin forțe proprii, necesarul de legume și zarzavaturi, de furaje, chiar de cereale. Concomitent cu măsurile de menținere a manutanțelor de garnizoană, în jurul acestora s-au dezvoltat mori pentru măcinat, s-au înființat magazii de coloniale, carne, legume proaspete, furaje etc. Un asemenea mod de organizare a hrănirii s-a dovedit avantajos și eficient, costurile cu hrănirea au început să scadă, iar calitatea hranei a început să crească.¹⁹

Concluzii. Indiferent sub ce denumire a fost percepută, asigurarea materială, financiară și medicală a armatei a constituit o preocupare permanentă a conducerii oștirii. Sistemul depozitelor de teritoriu și cele de unitate, sistemul structurilor de transport, sistemul medical și cel financiar s-au adaptat continuu

¹⁸ Colectiv, România în anii primului război mondial, vol. I, Editura Militară, București, 1987, p. 149-150

¹⁹ Întreținerea armatei române de-a lungul timpurilor, op. cit. p. 380-410

situațiilor economice ale țării, precum și situațiilor operative, în toată această perioadă. Sistemul logistic conceput pe baza etapelor și-a demonstrat viabilitatea mai ales în acțiunile armatei pentru repunerea ordinii în Transilvania, precum și pentru înfrângerea forțelor agresoare, până la Budapesta. De la Războiul de Independență și până la sfârșitul Războiului de Reîntregire, din punct de vedere logistic, unitățile s-au întărit cu diverse ateliere și capacități de producție, menite să asigure repararea echipamentului și celorlalte elemente de dotare, în condiții cât mai economicoase. Un învățământ, asupra căruia ar trebui să mediteze și organele superioare de conducere actuale ale armatei, este legat de organizarea hrănirii efectivelor. Ideea de autogospodărire, de reducere a cheltuielilor cu hrănirea a condus, acum mai bine de o sută de ani în urmă, la menținerea și dezvoltarea manutanțelor de garnizoană, precum și la cultivarea de legume și zarzavaturi prin responsabilizarea regimentelor. Externalizarea forțată a hrănirii la nivelul tuturor unităților și renunțarea tot forțată la utilizarea rațională a capacităților proprii de a produce pentru îmbunătățirea hrănirii pot reprezenta decizii insuficient fundamentate economic. Alocațiile bugetare diminuate, crizele economice prelungite și prețurile instabile sunt variabile ce ne pot forța să revenim la sisteme logistice la care am renunțat cu ușurință. Din aceste considerente, se adeverește înțelepciunea, conform căreia „istoria are rolul de a învăța să nu se repete greșelile trecutului”.

BIBLIOGRAFIE

- PENEOVICI Al., *Recquizițiunile și ofrandele pentru trebuințele armatei române în războiul 1877-1878*, București, 1879.
- FĂRCĂȘANU C., *Istoricul serviciului intendenței și administrațiunii, 1857-1906*, București, 1906
- Colectiv, *Întreținerea oastei române de-a lungul tuturor timpurilor*, București, 1941
- Colectiv, *România la 1859. Unirea principatelor românești în conștiința europeană. Documente externe*, vol. I, Editura Militară, București, 1987
- Colectiv, *Independența României. Documente și presă internă*, vol. I, Editura Academiei RSR, București, 1977
- Colectiv, *România în anii primului război mondial*, vol. I, Editura Militară, București, 1987

- Colectiv, *Războiul pentru independența națională din 1877-1878. Documente militare*, Editura Militară, București, 1987
- C. G. GIURESCU, *Alexandru Ioan Cuza*, Editura Militară, București, 1973
- DOBRE Gh., *Contribuția economică a României la războiul de independență, în Progresul economic al României (1877-1977)*, București, 1977
- HERHT A., *Câteva pagini din istoricul armatei noastre (Amintirile unui veteran din timpul serviciului)*, București, 1902
- POPOVICI, I., *Organizarea armatei române*, Roman, 1900
- BOTOȘ Ioniță, OBOGEANU Matei, *Intendența armatei române de-a lungul tuturor timpurilor*, Editura Militară, București, 1992
- DAFINESCU Traian, BOAȚĂ Ioan, *Serviciile armatei române*, Editura Militară, București, 1989

